

Pohled na státní správu v roce 2011

Přehled v českém jazyce

- Již dlouho je známo, že měřit výkon státní správy je nutné proto, aby bylo možné zlepšovat účinnost a efektivitu veřejného sektoru. Následně po finanční a ekonomické krizi, která přišla v roce 2008, je dnes, ještě více než kdy předtím, třeba mít přesné a aktuální údaje, na jejichž základě by státní správa mohla činit poučená rozhodnutí o tom, jak a kde určovat prioritu výdajů, snižovat náklady a podporovat inovaci veřejné správy. Obnova veřejných financí v zemích OECD donutila řadu vlád přistoupit v roce 2010 k rozpočtovým škrtnutím, zmrazit platy ve státní správě nebo snížit počet státních zaměstnanců. Závěry uvedené v „Pohledu na státní správu v roce 2011“ mají pro politické otázky a problémy, které přinesla úsporná opatření přijatá ve většině zemí OECD, závažné důsledky.
- „Pohled na státní správu v roce 2011“ obsahuje tabulku téměř 60 ukazatelů pro členské i partnerské země, které mají veřejným činitelům s rozhodovacími pravomocemi a veřejnosti pomoci analyzovat a porovnat výkon státní správy. Publikace obsahuje údaje o celém „produkčním řetězci“ činnosti státní správy: informace o příjmech, vstupní ukazatele týkající se státních výdajů, otázek zaměstnanosti a platů a výstupní údaje a závěry o státní správě jako celku i o konkrétních sektorech, jako je vzdělání, zdravotnictví a daňová správa. „Pohled na státní správu“ zveřejňuje srovnávací údaje o postupech veřejné správy souvisejících s transparentností a integritou, regulatorní politikou, řízením lidských zdrojů ve veřejné správě a poskytováním služeb. Tyto ukazatele nabízejí pohled na politické přístupy a praktické příklady toho, co funguje a co nikoliv. Dalším cílem je poskytnout podklady pro veřejnou diskusi o reformní politice státní správy.

Státní správa je v ekonomické i společenské oblasti důležitým hráčem a je zcela nezbytné, aby odváděla dobrou práci

Státní správa nese odpovědnost za podporu hospodářského růstu a společenského rozvoje, zajišťování zboží a služeb, regulaci chování právnických i fyzických osob a přerozdělování příjmů. Rozsah a dosah její činnosti dokládá skutečnost, že v roce 2009 představovaly všeobecné vládní výdaje v průměru ve všech členských zemích OECD téměř polovinu HDP. Ve stejném roce to činilo cca 16 000 USD parity kupní síly na osobu. U většiny zemí OECD představovala největší kategorií výdajů sociální ochrana – v průměru téměř 34 % celkových výdajů za rok 2008. Významně se na celkové výši podílely také výdaje na zdravotnictví (14,7 % celkových výdajů), všeobecné veřejné služby (13,1 %, což zahrnuje úhradu úroků z dluhu) a vzdělání (13,1 %). Vedle své kupní síly je státní správa také významným zaměstnavatelem: pro státní správu pracuje v zemích OECD v průměru téměř čtvrtina celkové pracovní síly.

Následně po krizi se ekonomická stopa činnosti vlád výrazně prohloubila

Údaje v „Pohledu na státní správu“ odhalují míru, v níž se výdaje vlád zvýšily v poměru k HDP před obdobím krize a po něm. V době před krizí v letech 2000 až 2007 snížily členské země OECD svůj podíl státních výdajů v průměru o 0,6 procentních bodů HDP. Po příchodu krize se však v období 2007 až 2009 podíl státních výdajů v zemích OECD zvýšil o 4,9 procentních bodů. Pouze část tohoto nárůstu lze připsat poklesu HDP. Určitý podíl odráží také zvýšení vládních výdajů, jichž bylo třeba na zajištění stability finančního systému a oživení ekonomiky v reakci na krizi. V letech 2007 až 2009 došlo k největšímu nárůstu vládních výdajů vyjádřených jako podíl HDP v Irsku (+12,1 procentních bodů) a Estonsku (+10,8 procentních bodů).

Řada vlád musí realizovat rozsáhlé plány fiskální konsolidace, aby snížila či stabilizovala výši dluhu

Na území zemí OECD obecně platí, že směřování vývoje veřejných financí v mnoha zemích OECD je neudržitelné. Důsledkům fiskální politiky pro budoucnost lze lépe porozumět na základě potřeby fiskální konsolidace, které je podle odhadu OECD třeba. Podle těchto odhadů je v průměru třeba více než 4% nárůstu potenciálního HDP oproti situaci v roce 2010 pouze k tomu, aby se do roku 2026 stabilizoval poměr dluhu k HDP. Dále bude třeba nalézt způsob, jak v průběhu následujících 15 let kompenzovat v průměru 3 procentuální body HDP, na vyrovnání výdajových tlaků souvisejících s náklady na stárnutí populace, včetně zdravotní péče a důchodů. Pro zajištění fiskální udržitelnosti je třeba ujednání mezi občany a podnikatelskou a státní sférou, co se týče úrovně služeb, které veřejnost od státní správy očekává, a v jakém rozsahu je za tyto služby veřejnost ochotná platit.

Většina zemí OECD v současnosti provádí nebo pro budoucnost plánuje politická opatření s cílem omezit či restrukturalizovat veřejné služby

Více než tři čtvrtiny zemí OECD, které se zúčastnily průzkumu OECD v roce 2010 o řízení strategických lidských zdrojů, uvedly, že v současnosti provádějí nebo plánují reformy, jejichž důsledkem bude snížení stávajícího počtu pracovníků veřejných služeb na úrovni centrální správy. Patnáct zemí OECD dále stanovilo poměr náhrady k vyplnění mezer vzniklých v důsledku odchodu zaměstnanců do důchodu. Tento poměr se různí od náhrady 1 z každých 10 pracovníků ve Španělsku až po 8 z 10 pracovníků v Izraeli či Koreji.

Nejnovější údaje o odměňování klíčových profesí centrální správy ukazují na poměrně rovnostářské platové struktury ve veřejném sektoru

Vůbec poprvé shromáždila OECD údaje o odměňování zaměstnanců centrální správy na nejdůležitějších ministerstvech, a to zejména vyšších a středních úředníků, odborných pracovníků a sekretářek. U těchto profesí údaje

ukazují celkovou relativní výši odměn napříč zeměmi OECD, nejenom včetně platů a mezd, ale také včetně sociálních příspěvků a budoucích důchodových příjmů. Celková odměna vyšších úředníků v zemích, které se průzkumu zúčastnily, dosáhla v roce 2009 v průměru něco málo pod 235 000 USD parity kupní síly, zatímco odborníci jako ekonomové a statistici vydělávali ročně v průměru 90 000 USD parity kupní síly. Sekretářky a administrativní pracovníci dostávali v průměru 50 000 až 60 000 USD parity kupní síly. Tato data ukazují poměrně rovnostářskou platovou strukturu ve veřejném sektoru: vyšší úředníci na pozicích centrální správy (jež jsou srovnatelné s pozicí náměstka nebo generálního ředitele) vydělávají dvakrát více, než je tomu v případě politických analytiků, a asi 4,5x více, než je průměrný plat sekretářky. Publikace „Pohled na státní správu v roce 2011“ přináší také údaje o platech nebo ročním příjmu učitelů, lékařů a zdravotních sester v poměru k průměrnému příjmu jiných vysokoškolsky vzdělaných profesí na trhu práce.

Zveřejňování informací o soukromých zájmech osob na „rizikových“ pozicích se ne vždy vyžaduje nebo se tyto informace nepředkládají k prozkoumání veřejnosti

Zpráva „Pohled na státní správu v roce 2011“ přináší nové údaje o zveřejňování informací o soukromých zájmech ve třech oblastech veřejné správy a také o požadavcích na poskytnutí takových informací u „rizikových“ pozic, jako jsou úředníci finanční správy, osoby zabývající se státními zakázkami nebo daňoví a celní úředníci. Výsledky ukazují, že předcházení potenciálním střetům zájmů v rizikových oblastech se zaměřuje v první řadě například na zveřejňování takových informací, zákaz funkcí mimo státní správu a přijímání darů. 63 % členských zemí prozatím nevyžaduje, aby pracovníci v oblasti finanční regulace uváděli své předchozí zaměstnání, a více než polovina zemí u pracovníků na těchto pozicích netrvá na zveřejňování zdrojů příjmů a jejich výše.

Podnikatelé i nadále využívají online služeb státní správy více než občané

Občané i podnikatelé stále více upřednostňují a využívají digitální kanály komunikace se státní správou. Avšak ačkoli míra využití online služeb ze strany občanů v posledních letech ve všech členských zemích OECD, které Evropská komise sleduje, vzrostla, služeb e-governmentu stále využívají častěji podnikatelé. V roce 2010 využilo služeb e-governmentu asi 80 % podnikatelů oproti přibližně 40 % občanů. Poměrně vysokou míru používání služeb online ze strany firem lze vysvětlit větším rozšířením širokopásmového připojení mezi podnikateli a vládními stimuly k využívání elektronických prostředků komunikace pro takové činnosti, jako jsou veřejné zakázky. Vyšší počet uživatelů je důležitý pro zajištění lepší efektivity nákladů na služby e-governmentu a životaschopnost tohoto způsobu poskytování služeb veřejné správy.

Státy usilují o obnovu důvěry zpřístupňováním státních informací a údajů

Zákony o svobodném přístupu k informacím jsou základním pilířem otevřené státní správy a pomáhají posilovat transparentnost, zvyšovat odpovědnost státní správy a podporovat informovanou účast na politickém rozhodování. Až na jednu dnes všechny země, které se v roce 2010 zúčastnily průzkumu OECD ohledně otevřenosti státní správy, mají zákon či předpis zaručující svobodný přístup k informacím. Ve většině zemí OECD platí tento zákon vertikálně pro všechny úrovně státní správy a asi v polovině zemí také horizontálně pro všechny oblasti centrální státní správy (legislativní, soudní i výkonnou). Všechny země OECD také ze své iniciativy zpřístupňují veřejné informace, i když se druh zveřejňovaných informací výrazně liší: ve většině zemí se automaticky zpřístupňují rozpočtové dokumenty, výroční zprávy ministerstev a zprávy z auditu, méně zemí však již zveřejňuje seznam státních úředníků a jejich platů. Země OECD stále častěji publikují informace o své správní činnosti v otevřených datových formátech. Díky tomu mohou veřejné informace dále používat jiné strany, což podporuje inovace.

Na důležitosti nabývá strategické uvažování a pevné vedení ve státní správě

Ke zmírnění dopadu budoucích krizí a přizpůsobování měnícím se podmínkám bude důležité vybudovat ve státní správě §§kapacity strategické prozíravosti a řízení rizik. Nové údaje o tom, v jaké míře vlády zemí OECD využívají v centrální správě postupů strategického řízení, ukazují, že většina zemí sice disponuje mechanismy plánování lidských zdrojů s ohledem například na demografický vývoj, ale řada z nich je uplatňuje v praxi pouze nesystémově pro jednotlivé případy. Při plánování lidských zdrojů se již mnohem méně pozornosti věnuje dalším otázkám, jako

jsou možnosti externích zdrojů či využití informačních technologií při zajišťování služeb nebo činností. Rozvoj strategických politik, které přihlížejí k měnícím se trendům a potřebám občanů, je jistě důležitý, avšak efektivní a důsledná realizace takových iniciativ napříč celou státní správou vyžaduje také silný a talentovaný §§§kádř vyšších státních úředníků. Většina zemí OECD řadí vyšší státní úředníky v rámci své všeobecné politiky zaměstnanosti do samostatné skupiny. Výsledky průzkumu však dokazují, že v praxi si určité země OECD vedou lépe než jiné, co se týče rozpoznávání potenciálních vyšších státních úředníků již v počátcích jejich kariéry, kladení většího důrazu na hodnocení jejich výkonu a zvláštního pobídkového režimu na podporu jejich motivace.

Průměrné výdaje na zásobování státní správy v zemích OECD jsou značně vysoké, což představuje jak určité hrozby, tak příležitosti

Odhadovaná velikost trhu zásobování státní správy dosahuje v oblasti OECD v průměru 12 % HDP. Vzniká tak důležitý prostor, v němž mohou vlády využívat výdajů na státní zásobování jako politického nástroje na podporu inovace a udržitelnější spotřeby a výroby. Pouze 57 % zemí však například formálně definovalo, co znamená „zelené zásobování“, a velmi málo zemí shromažďuje data o počtu a hodnotě smluv uzavřených na základě ekologických kritérií. Současně může vzhledem k rozsahu a složitosti takových transakcí snadněji docházet k plýtvání, podvodům a korupci. Vlády musejí takové hrozby eliminovat prostřednictvím větší transparentnosti a povinností zveřejňovat určité informace.

Tyto a další důležité závěry publikace „Pohled na státní správu v roce 2011“ prokazují hodnotu a úlohu, jakou podložená fakta mohou a měla by hrát při politickém rozhodování. Další informace o tomto projektu, doplňkové údaje a také poznámky k jednotlivým zemím naleznete na adrese www.oecd.org/gov/indicators/govataglance. Tato publikace také nabízí službu StatLinks, jež čtenářům umožňuje stáhnout si uváděné údaje ve formátu aplikace Excel.

© OECD

Tento přehled není oficiálním překladem OECD. OECD-oversettelse.

Reprodukce tohoto přehledu je povolena, jsou-li uvedena autorská práva OECD a název původní publikace.

Vícejazyčné přehledy jsou překlady výtahů z publikací OECD původně publikovaných v angličtině a francouzštině.

Jsou zdarma k dispozici v internetovém knihkupectví OECD www.oecd.org/bookshop

Další informace vám poskytne Odbor pro legislativu a překlady při OECD, Ředitelství pro veřejné záležitosti a komunikaci rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštivte naši internetovou stránku www.oecd.org/rights

